

Т.О. Бодрова,

докторант НПУ імені М.П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент

ПРИНЦИП ВЗАЄМОДІЇ УНІВЕРСИТЕТУ І ШКОЛИ В МЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Бодрова Т.О.

ПРИНЦИП ВЗАЄМОДІЇ УНІВЕРСИТЕТУ І ШКОЛИ В МЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

У статті розроблено низку питань з реалізації принципу взаємодії вищого навчального закладу і школи в контексті підготовки фахівців освітнього напрямку «Музичне мистецтво». Автором проаналізовано специфіку функціонування інтегрованого педагогічного середовища, сформульовано принципи продуктивної співпраці університету і школи, розроблено методичні засади, за яких набуває ефективності фахова підготовка майбутніх учителів музики. Доведено, що суттєвим чинником оптимізації виробничих зв'язків є дотримання низки педагогічних законів, а саме: взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку; цілісності педагогічного процесу; взаємообумовленості теорії та практики; оптимальності й доцільності навчально-професійних дій.

Ключові слова: методична підготовка майбутніх учителів музики, принципи методичної підготовки педагогів-музикантів, інтегрований педагогічний процес, продуктивна взаємодія університету і школи, виробнича практика.

Bodrova T.O.

PRINCIPLE OF INTERACTION BETWEEN UNIVERSITY AND SCHOOL IN METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE MUSIC TEACHERS

The article develops issues on realization of principle of interaction between higher educational institution and school in the context of specialists training in educational direction "Music Arts". The author analyzes specific of functioning of integrative pedagogical environment, formulates principles of effective collaboration between university and school, develops methodical bases of the effective special training of future music teachers. It is justified that essential factor for optimization of the effective activity relations is the following pedagogical laws: interaction between training, education and development; integrity of the pedagogical process; interdependence of theory and practice; optimality and expediency of professional activities.

Key words: methodical training of future music teachers, principles of methodical training of teachers-musicians, integrative pedagogical process, effective collaboration between university and school, practice.

Бодрова Т.А.

ПРИНЦИП ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ УНИВЕРСИТЕТА И ШКОЛЫ В МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ

В статье разработаны ряд вопросов по реализации принципа взаимодействия высшего учебного заведения и школы в контексте подготовки специалистов образовательного направления «Музыкальное искусство». Автором осуществлен анализ специфики функционирования интегративной педагогической среды, сформулированы принципы продуктивного сотрудничества университета и школы, разработаны методические основы эффективной специальной подготовки будущих учителей музыки. Определено, что существенным фактором оптимизации производственных отношений есть соблюдение ряда педагогических законов, среди которых: взаимосвязь обучения, воспитания и развития; целостности педагогического процесса, взаимообусловленности теории и практики, оптимальности и целесообразности учебно-профессиональных действий.

Ключевые слова: методическая подготовка будущих учителей музыки, принципы методической подготовки педагогов-музыкантов, интегративный педагогический процесс, продуктивное взаимодействие университета и школы, производственная практика.

Шлях приєднання вищих навчальних закладів України до європейської системи освітніх ринкових відносин та пов'язане з цим посилення уваги до якості освіти потребують суттєвого підвищення ефективності підготовки студентів до професійної діяльності. Серед вимог, що висуває суспільство до освітян, доміантними виступають: володіння сучасними педагогічними технологіями навчання і виховання, сформованість умінь застосовувати фахові знання в нових навчальних ситуаціях, здатність до самовдосконалення та самореалізації (А. Алексюк, В. Андрущенко, С. Вітвицька, В. Галузинський, Н. Гузій, Н. Дем'яненко, М. Євтух, Н. Кузьміна, Н. Ничкало, В. Огнев'юк, О. Алексюк, З. Слєпкань, О. Цокур).

Аналіз документів з реформування європейської освіти в рамках Болонського процесу засвідчує методологічну позицію науковців та менеджерів-управлінців, за якою підвищення якості підготовки учителів зумовлено формами і змістом навчального процесу, ступенем інтелектуального та духовного досвіду викладацького корпусу, здатного дотримуватись принципу «студентоцентризму» [8].

Вітчизняна музично-педагогічна освіта, йдучи в річищі світового розвитку, опікується системою методичної підготовки фахівців, які були б компетентними у своїй мистецькій професії, конкурентоздатними на ринку праці. Особливо гостро необхідність коригування взаємодії усіх складових такої системи виявляється у сфері взаємодії університету і школи. У цьому професійно-інтегративному середовищі потребують вагомого наукового обґрунтування управлінські та методичні механізми співпраці навчального закладу і виробництва, засоби взаємоузгодження теоретичної і практичної підготовки студентів, моніторингу стану музично-педагогічної освіти та взаємодії з потенційними роботодавцями.

У зв'язку з вищезазначеним **метою статті** є висвітлення особливостей співпраці ВНЗ та загальноосвітнього навчального закладу в ракурсі методичної підготовки майбутніх учителів музики до безпосередньої предметно-практичної діяльності з урахуванням взаємних виробничих інтересів.

Підготовку учителів мистецьких дисциплін держава поклала на університети як осередки перспективного культурно-освітнього досвіду. Виконання вищими педагогічними навчальними закладами своєї гуманітарної місії — плекання ідеї про Вчителя-майстра — потребує мобілізації всіх наявних внутрішніх і зовнішніх ресурсів: моральних, духовних, естетичних, мистецьких тощо. Оскільки університети мають важливі культурні, інтелектуальні й моральні зобов'язання перед суспільством, вони несуть відповідальність за формування продуктивного педагога, його

загальнопедагогічну й предметно-методичну підготовленість до навчання і виховання молодого покоління (Е. Абдулін, Л. Арчажникова, Л. Бочкарьова, І. Зязюн, А. Козир, О. Олексюк, О. Отич, В. Орлов, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Ростовський, О. Хижна, О. Шевнюк, В. Шул'гіна, О. Щолокова та ін.).

Аналіз освітніх документів та наукових праць з оптимізації діяльності вищих навчальних закладів засвідчив, що згідно положень Болонської декларації забезпечення якості вищої освіти полягає у:

- знаходженні балансу між інноваційним та традиційним в педагогічному процесі;
- обов'язковості вивчення студентами необхідних для фахового становлення навчальних курсів та свободи особистого вибору;
- надання переваги формам і методам навчання, що стимулюють освітню активність;
- використанні у процесі професійної підготовки прикладів та практичних ситуацій, характерних для освітніх реалій сучасності;
- міждисциплінарному навчанні, що дозволяє більш гнучко реагувати на кон'юнктуру ринку праці, диверсифікувати обсяг знань та умінь студентів, сприяючи успішній кар'єрі випускників;
- забезпеченні зворотного зв'язку між університетом як «виробником» і іншим закладом як «споживачем» педагогічної продукції [9].

Адаптуючи висновки науковців до перспектив музично-педагогічної освіти, дозволимо собі стверджувати, що майбутній педагог може стати свідомим суб'єктом педагогічної творчості тільки за умов активної навчально-практичної діяльності, успіх якої залежатиме від особистісних якостей, практичної підготовленості та здатності застосовувати загальнопедагогічні, методичні та спеціальні уміння в навчально-виховній роботі з учнівською аудиторією (А. Алексюк, Л. Арчажникова, Ю. Бабанський, А. Бойко, С. Вітвицька, Н. Гузій, О. Дубасенюк, І. Зязюн, О. Олексюк, В. Орлов, Т. Пляченко, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Хижна, О. Щолокова та ін.).

Специфікою функціонування навчально-виховного середовища ВНЗ та школи є інтегрована педагогічна взаємодія, що ґрунтується на складних багатовимірних відносинах між: а) адміністраціями закладів; б) викладачами, вчителями, студентами та учнями. Ця взаємодія не носить лінійного характеру, а її результати залежать від низки умов — об'єктивних та суб'єктивних. Так І. Підласий вказує: «Складна діалектика внутрішніх відносин педагогічного процесу заключається: 1) в єдності та самостійності явищ, що його утворюють; 2) в цілісності й супідрядності систем, які до нього входять; 3) у наявності загального та збереженні специфічного» [6, 169].

Таким чином, однією з умов зазначеної продуктивної взаємодії стає ефективне

управління-регулювання співпраці двох навчальних закладів, поєднаних міцними виробничими зв'язками в системі підготовки фахівців. Під педагогічним регулюванням розуміється діяльність, спрямована на вироблення спільних рішень, організацію, контроль, аналіз і коригування процесів, пов'язаних з взаємовигідним співробітництвом відповідно до заданої мети. Звідси виникає проблема гуманізації взаємовпливів, що полягає в тому, щоб у кожному управлінському рішенні бачити і враховувати особистісний ресурс як майбутнього вчителя, так і його потенційного учня.

Відомо, що у практичну сферу теорія упроваджується за допомогою методики. Під таким кутом зору *методика* — це система засобів, методів і способів дій, комплексне застосування яких веде до намічених результатів діяльності, гарантує одержання продукту заданої кількості і якості.

Методична підготовка як педагогічна система є утворенням, що складається з багатьох взаємодіючих та взаємодоповнюючих частин. Цей феномен являє собою упорядковану кількість взаємопов'язаних компонентів, котрі утворюють єдине ціле у сукупності інваріантних елементів (студенти, викладачі, мета, зміст й результати навчання, дидактичні процеси та організаційні форми) [4, 650].

Розгляд методичної підготовки педагогів-музикантів з позицій цілісності, в першу чергу, дає нам розуміння того, що ця специфічна й багатшарова освітня сфера сама є невід'ємною складовою більш загального утворення — системи фахової підготовки — та пов'язана з останньою низкою причинно-наслідкових, змістово-функціональних зв'язків та мотиваційно-ціннісних утворень.

У зв'язку з вищезазначеним можна погодитись з позицією провідних вчених (А. Козир, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, Т. Пляченко, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова), які у фаховій підготовці педагогів-музикантів виокремлюють головне правило — спрямованість на реальні потреби викладання музики у школі. Тому методична підготовка майбутніх учителів музики розглядається як система неперервного особистісно-фахового розвитку і, у той же час, як процес набуття студентами знань, умінь, навичок, способів дій для роботи в системі загальної музичної освіти.

Розгляд методичної підготовки студентів як системно-інтегрованого явища базується на положеннях, де цілісність системи не зводиться до простого поєднання її підсистем, а взаємозв'язок теоретичного і практичного, загальнопедагогічного та мистецького елементів має взаємобумовлений характер і проявляється у змінах факторів — об'єктивного (освітнього середовища) та суб'єктивного (особистість майбутнього педагога).

Педагогічна наука стверджує, що вдосконалення методичної підготовки майбутніх педагогів-музикантів може відбуватися, якщо: орієнтуватися на науково обгрунтовану модель педагогічної діяльності учителя-предметника; змінити «питому вагу» окремих складових структури фахової підготовки у напрямі посилення методичної компоненти; модернізувати програми методичної підготовки учителя у ВНЗ відповідно до вимог сучасної школи та світових освітніх тенденцій; створити умови для саморозвитку та самореалізації особистості студента як в процесі навчання, так і під час виробничої практики (Е. Абдуллін, А. Козир, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Щолокова).

Термін «методика навчання» вживається, по-перше, для визначення педагогічної науки, що досліджує процес викладання певної дисципліни шляхом співвіднесення її з загальними закономірностями навчання; по-друге, для позначення сукупності правил, інструкцій, вказівок, що належать до практики викладання того чи іншого навчального предмета. Це цілісна система проектування й організації навчального процесу, заснована на певній дидактичній теорії, продуктивність якої багато в чому залежить від майстерності та творчості вчителя [10, 145].

С. Гончаренко слушно зазначає, що сучасна методика як наука переносить центр ваги на дослідження внутрішніх закономірностей навчання і виховання. На думку науковця, методична підготовка майбутніх учителів у закладах педагогічної освіти є найважливішою ланкою навчального процесу, що виконує міжпредметну функцію, синтезуючи знання, уміння і навички, необхідні педагогу для здійснення своєї професійної ролі [2, 2–6].

О. Ростовський, один із розробників концептуальних засад музичної освіти, вважає, що за мету підготовки з фаху, в першу чергу, треба поставити оволодіння студентом методикою музичного навчання і виховання, адже «творча свобода вчителя-музиканта має ґрунтуватись на правильних уявленнях про природу музики, її соціальні функції та можливості естетичного впливу на дітей, на глибокому знанні досягнень сучасної науки і передової педагогічної практики, на відповідальному ставленні до дорученої справи» [7, 9].

У свою чергу Л. Арчажникова, дослідник особливостей підготовки студентів до виконання професійної ролі вчителя музики, вважає методичну підготовку центральною ланкою у загальній системі навчально-виховного процесу, визначаючи при цьому, що її зміст повинен спиратися на знання цілей та завдань викладання предмету «Музика» в сучасній школі та обов'язкове знання шкільної програми [1].

Таким чином, цілі, зміст, форми, методи, засоби методичної підготовки є адекватними

і підпорядкованими загальним системотворним чинникам, педагогічним закономірностям та законам. У ракурсі висвітлення теми даної наукової розвідки суттєво важливим вважаємо дотримання в педагогічному процесі законів, серед яких особливо значущими для актуалізації інтеграційних зв'язків ВНЗ та школи є: взаємозв'язок навчання, виховання і розвитку; цілісність педагогічного процесу; взаємообумовленість теорії та практики; оптимальність й доцільність навчально-професійних дій [3].

Розробляючи теоретичні основи та практичні механізми методичної підготовки майбутніх учителів музики, вчені доводять, що її сутність визначається спрямованістю на створення комунікативних зв'язків, які найбільшою мірою відповідають природі музичного мистецтва, його впливу на особистість. Тому орієнтирами для даної підготовки є властивості самої музики та музично-виконавської діяльності (універсальність музичної мови, перетворювальна активність музичного буття, діалогізм художнього мислення, адекватність сприймання й інтерпретації музичного твору, відкритість художньої форми, синтез інтелектуального і емоційного тощо).

Дозволимо собі сформулювати принципи засади, на основі яких можна досягти удосконалення методичної складової в системі підготовки майбутніх учителів музики. Найбільш дієвими для створення умов для інтегрованого виробничого середовища є, на нашу думку, наступні:

— *опора на об'єкти стандартизації*, що передбачає врахування структури й змісту професійної діяльності вчителя музики, системи його виробничих функцій, знань і професійних умінь; нормативної документації (освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійні програми, навчальні плани);

— *імперативність*, сутність якої визначається методичною підготовленістю майбутніх педагогів-музикантів, обов'язковим володінням системою фахових і методичних компетентностей;

— *продуктивна взаємодія університету і школи*, що є необхідним для постійного моніторингу освітньої ситуації та реалій сьогоденного дня, результативного проведення виробничих педагогічних практик, вивчення досвіду викладання предмету «Музичне мистецтво» в загальноосвітніх навчальних закладах.

Співпраця ВНЗ та школи — конче вагома комунікативно-педагогічна сфера, від якої залежить не тільки якість виробничої діяльності студентів, але й перспективи розвитку загальної мистецької освіти. У свою чергу досліджуваний принцип взаємодії університету і загальноосвітнього навчального закладу розкриває механізми створення сучасного освітнього контексту, в якому передбачено взаєморозуміння та взаємодовіра

в спілкуванні. У процесі педагогічної взаємодії у викладачів та учителів, студентів і учнів формується узагальнений адекватний образ навколишнього середовища зі всіма його реаліями та протиріччями, виробляється спільний досвід вирішення життєвих, навчальних, мистецьких проблем (Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, І. Зязюн, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Хижна, О. Щолокова).

На оптимізацію вищезазначених виробничих відносин як фактору ефективного функціонування музичної освіти вказують відомі науковці у сфері музичної педагогіки. Г. Падалка вважає, що важливою проблемою залишається забезпечення взаємозв'язку між професійною підготовкою педагогів-музикантів і музичним навчанням школярів. Цей взаємовплив може бути реалізовано, з одного боку, через інтенсифікацію музичної освіти учнів, а з іншого — на основі оптимізації змісту підготовки майбутніх учителів. На думку вченого, науково-методичний пошук у сфері координації взаємодії університету і школи буде плідним, якщо «враховувати реально існуючу залежність між проблемами музичного навчання учнів і завданнями професійної підготовки майбутніх учителів музики» [5, 45].

Однією з найважливіших якостей майбутнього вчителя, без якої зв'язок університету і школи буде мати формально-інструктивний характер, є фахова спрямованість (зацікавленість у здобуванні фахових знань, відповідальність за власну професійну підготовку, сформованість професійних переконань). Зазначені особистісні характеристики в повній мірі знаходять свій розвиток та удосконалення під час вивчення студентами курсу «Методика музичного навчання і виховання школярів», метою якого є цілісне бачення педагогічного процесу, «формування музично-педагогічної культури майбутнього вчителя музики, під якою розуміється здатність оперувати знаннями й уміннями у процесі осмислення проблем викладання музики в школі та творчої діяльності, спрямованої на їх вирішення» [7, 14].

Привертає увагу представлена О. Ростовським характеристика педагога-музиканта, який «володіє основами методологічної та методичної культури, усвідомлює значення і суть музично-освітньої роботи, володіє досвідом творчого використання здобутків музичної педагогіки у своїй практичній діяльності, здатний підніматися в її аналізі до рівня узагальнень методологічного характеру, коригувати стратегію і тактику професійного самовдосконалення» [7, 15].

У ціле-змістовому наповненні науково-методичної роботи мистецько-педагогічного ВНЗ важливо зберігати і примножувати фахову спрямованість музичних дисциплін, спільну діяльність з «педагогізацією» спеціальних навчальних

курсів. Орієнтир на школу і учнів є умовою для більш ефективного формування в студентів арсеналу методичних умінь (музично-виконавських, проективно-конструктивних, організаційно-комунікативних, оцінно-коригуючих, аналітико-дослідницьких), на чому і ґрунтується методика врівноваження та гармонізації функцій педагога і функцій музиканта в єдиній системі практичних дій учителя музики.

Взаємодія навчальних закладів може бути ефективною, якщо задачі, зміст, організаційні засади чітко сформульовано й окреслено у відповідних угодах про співпрацю. У загальному вигляді зміст спільної методичної роботи університету і школи виявляється у наступних позиціях:

- систематичне вивчення, узагальнення та апробація досягнень музично-педагогічної науки;
- підвищення рівня теоретичної та, особливо, предметно-практичної підготовки учителів музики;

- організація спільної роботи з вивчення нормативних документів (нових освітніх програм, навчальних планів, державних освітніх стандартів);

- взаємообмін педагогічними технологіями, ознайомлення з досвідом використання форм, методів і засобів методичної діяльності в процесі організації та проведення науково-практичних конференцій, методичних семінарів, круглих столів, занять-практикумів тощо;

- організація роботи з вивчення інструктивно-методичних матеріалів з питань підвищення ефективності предметної методики;

- здійснення науково-методичної та консультативної допомоги учителям загальноосвітніх навчальних закладів в опануванні інноваційними музично-освітніми технологіями, в проведенні наукових досліджень та їх апробації, в самоосвіті.

Співробітництво ВНЗ та школи з організаційно-методичних питань, безпосередня участь студентів у навчально-виховному процесі школи сприяє формуванню у кожного майбутнього вчителя музики власного стилю педагогічної діяльності та системи особистісних професійно-ціннісних орієнтирів.

Суттєву й визначальну роль у реалізації принципу взаємодії університету і школи відіграють такі види співпраці, як методичні ради, предметні методичні об'єднання, методичні семінари й практикуми з музично-освітніх проблем, робота проблемних груп та школи молодого вчителя.

Цікавим видом методичної роботи є співтворчість педагогічних колективів ВНЗ та школи за конкретною науково-методичною темою (наприклад, «Ігрові технології на уроках музики в початковій школі», «Формування музично-сценічної культури учнів-підлітків», «Вивчення

музики масових жанрів в загальноосвітній школі як педагогічна проблема»). Корисним для формування досвіду методичної роботи студентів та вчителів є встановлення єдиного методичного дня у навчальних закладах, протягом якого взаємоузгоджуються і синхронізуються дії навчальних закладів за допомогою сучасних медіа-засобів (наприклад, відео-семінар, двосторонній діалог-аналіз уроку музичного мистецтва тощо).

Особливої актуальності набуває проблема методичної компетентності майбутнього вчителя, його здатність до реалізації особистісного ресурсу в умовах безпосереднього педагогічного спілкування з учнями загальноосвітніх навчальних закладів в процесі виробничих практик. Саме в цей відповідальний період методична підготовка набуває активного перетворювального характеру: студенти мають можливість не тільки випробувати себе у самостійній педагогічній діяльності, але й спостерігати за роботою кращих вчителів та долучатись до їх досвіду.

Практика майбутніх учителів музики — стрижень методичної підготовки, що, з одного боку, забезпечує дієвість професійних знань та умінь у навчально-виховній роботі з учнями, а з іншого — сприяє подальшому духовному, особистісному розвитку студентів, формуючи здатність їх як суб'єктів педагогічної праці до активної та продуктивної взаємодії в сучасному мистецько-освітньому просторі.

Педагогічні практики студентів (пропедевтична, виробнича у початковій та основній школі) відіграють важливу роль у системі фахової підготовки майбутніх учителів музики, сприяючи формуванню їх методичної компетентності у теоретико-когнітивній, проективно-моделюючій, виробничо-практичній, дослідно-перетворювальній та особистісно-рефлексивній сферах.

Організатори виробничих практик мають обов'язки зобов'язання. Так університет несе відповідальність за перебування студентів-практикантів у загальноосвітньому навчальному закладі, за якість їх педагогічної діяльності, забезпечення трудової дисципліни й виконання правил внутрішнього розпорядку. ВНЗ зобов'язується надавати школі науково-методичну допомогу, організовувати виступи провідних викладачів та кращих студентів на педагогічних радах, семінарах, практикумах. Зі свого боку, загальноосвітній навчальний заклад має зобов'язання призначати для керівництва навчально-практичною діяльністю студентів кваліфікованих вчителів, створювати необхідні умови для виконання студентами програми практики, надавати практикантам можливості користуватися шкільною бібліотекою, методичною літературою, наочністю, технічними засобами навчання.

Концепція удосконалення методичної підготовки педагогів-музикантів включає комплекс ідей та шляхів їх практичної реалізації, що дозволяють подивитись на музично-педагогічну діяльність вчителя з позицій оптимальності й практичної доцільності. Спільна дослідно-методична робота вчених-педагогів та вчителів-практиків має плідні результати, що охоплюють проблеми змісту та операціоналізації різних видів музично-педагогічної діяльності вчителя, вирішення теоретичних і практичних питань організації навчально-виховного процесу (наприклад, формулювання ціннісних засад та особистісних смислів навчального матеріалу уроків музики та позакласних заходів, використання фахових знань та умінь студентів-практикантів в нових умовах та неординарних педагогічних ситуаціях, застосування інноваційних мистецько-педагогічних підходів до національного виховання учнів, удосконалення звітної документації студентів з виробничої практики тощо).

Прикладом продуктивної співпраці університету і школи є *план методичного аналізу уроку музичного мистецтва*, виробленого в результаті спільної методичної роботи науковців НПУ імені М.П. Драгоманова та вчителів-практиків. Його зміст складається з наступних позицій:

1) реалізація основних загальнопедагогічних принципів навчання в їх комплексному поєднанні (свідомості і активності, систематичності і послідовності, наочності, міцності, доступності, науковості, зв'язку теорії та практики);

2) дотримання спеціальних мистецьких принципів у процесі проведення уроку (єдності мети, змісту і методів музично-виховної роботи, врахування художньо-естетичних потреб і смаків учнів, орієнтації на духовно-творчий розвиток особистості учня засобами музики, художньо-творчого спілкування, досягнення естетичної насолоди від спілкування з музичним мистецтвом, опори на художній досвід учнів, взаємодії мистецтв у процесі залучення до музичної діяльності);

3) баланс традиційного та інноваційно-творчого в організації та проведенні уроку;

4) доцільність визначення ціннісних засад уроку, його типу, постановки мети та завдань (дидактичних, виховних, розвивальних);

5) оптимальність добору змісту навчального матеріалу та здатність до виокремлення у ньому найбільш сутнісних значень;

6) врахування інтересів та потреб учнів в проєктуванні та проведенні уроку;

7) доцільність включення в зміст уроку ігрових вправ та музично-творчих ситуацій;

8) оптимальність використання раціональних та художньо-емоційних засобів роботи з учнями;

9) застосування міжпредметних зв'язків (якщо була в цьому необхідність) та методу синтезу мистецтв;

10) оптимальність й обґрунтованість добору методів навчально-виховної роботи на уроці: загальнопедагогічних та спеціальних (коментування розвитку музичного образу, аналізу музичного твору, роздумів про музику, художньо-педагогічного спілкування, музично-ігрових ситуацій тощо);

11) продуктивність навчання учнів за видами музичної діяльності (пізнавальної, виконавської, творчої);

12) використання засобів збереження здоров'я учнів, дотримання психо-гігієнічних норм слухання та виконання музики;

13) застосування диференційованого та індивідуального підходу в організації музичної діяльності учнів;

14) адекватність методів контролю та оцінювання навчальних дій;

15) оцінка педагогічного стилю поведінки вчителя;

16) висновки, рекомендації, пропозиції.

Майбутнє людства значною мірою залежить від культурного і духовно-естетичного стану суспільства, розвиток якого забезпечують сучасні навчальні заклади. Взаємодія університету і школи являє собою вагомую частину інтегрованого педагогічного процесу, в якому різнобічно формується майбутній вчитель музики, знаходить практичну реалізацію його особистісний ресурс. Співпраця освітян в організації та проведенні виробничих практик майбутніх педагогів-музикантів, активне залучення науковців та вчителів-практиків до продуктивної методичної діяльності сприятиме удосконаленню системи музичної освіти, вирішенню нагальних завдань національної школи.

Проблема подальшої реалізації принципу взаємодії ВНЗ та загальноосвітніх навчальних закладів потребує подальшої розробки в аспектах поглиблення змісту інтегрованої педагогічної діяльності, оптимізації продуктивних форм мистецької роботи та удосконалення операціональних можливостей реалізації спільних творчих проєктів.

ДЖЕРЕЛА

1. *Арчажникова Л.Г.* Профессия — учитель музыки : Книга учителя / Л.Г. Арчажникова. — М. : Просвещение, 1984. — 112 с.
2. *Гончаренко С.У.* Методика як наука / С.У. Гончаренко // Шлях освіти. — К., 2000. — № 1. — С. 2–6.
3. *Гончаренко С.У.* Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення / С.У. Гончаренко. — Рівне : Волинські береги, 2012. — 192 с.
4. *Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень.* — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
5. *Падалка Г.М.* Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г.М. Падалки. Колективна монографія / під наук. ред. А.В. Козир. — Вид. друге, доповн. — К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. — 402 с.
6. *Подласый И.П.* Педагогика : Новый курс : Учеб. для студ. высш. учеб. заведений : В 2 кн. / И.П. Подласый — М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. — Кн. 1 : Общие основы. Процесс обучения. — 576 с.
7. *Ростовський О.Я.* Теорія і методика музичної освіти : Навч.-метод. посібник / О.Я. Ростовський. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2011. — 640 с.
8. У напрямку до 2020 року : Болонський процес, орієнтований на студентів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.esib.org
9. *Хоружий Г.Ф.* Академічна культура : цінності та принципи вищої освіти / Г.Ф. Хоружий. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2012. — 320 с.
10. *Якса Н.В.* Основи педагогічних знань : Навч. посіб. / Н.В. Якса. — К. : Знання, 2007. — 375 с.

REFERENCES

1. *Archazhnikova L.H.* Professiya — uchitel muzyki : Kniga uchitelya / L.H. Archazhnikova. — M. : Prosveshcheniye, 1984. — 112 p.
2. *Honcharenko S.U.* Metodyka yak nauka / S.U. Honcharenko // Shliakh osvity. — K., 2000. — № 1. — P. 2–6.
3. *Honcharenko S.U.* Pedagogichni zakony, zakonoprnosti, pryntsyppu. Suchasne tлумachennia / S. U. Honcharenko. — Rivne : Volynski oberehy, 2012. — 192 p.
4. *Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy; holovnyi red. V.H. Kremen.* — K. : Yurinkom Inter, 2008. — 1040 p.
5. *Padalka H.M.* Teoriia ta metodyka mystetskoï osvity. Naukova shkola H.M. Padalky. Kolektyvna monohrafiia / pid nauk. red. A.V. Kozyr. — Vyd. druhe, dopovn. — K. : NPU imeni M.P. Drahomanova, 2011. — 402 p.
6. *Podlasyi Y.P.* Pedagogika : Novyi kurs : Ucheb. dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeniy : V 2 kn. / Y.P. Podlasyi — M. : Gumanit. izd. tsentr VLADOS, 2002. — Kn. 1 : Obshchiye osnovy. Protsess obucheniya. — 576 p.
7. *Rostovskyi O.Ya.* Teoriia i metodyka muzychnoi osvity : Navch.-metod. posibnyk / O.Ya. Rostovskyi. — Ternopil : Nachalna knyha — Bohdan, 2011. — 640 p.
8. У напрямку до 2020 року : Болонський процес, орієнтований на студентів. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.esib.org.
9. *Khoruzhyi H.F.* Akademichna kultura : tsinnosti ta pryntsyppu vyshchoi osvity / H.F. Khoruzhyi. — Ternopil : Navchalna knyha — Bohdan, 2012. — 320 p.
10. *Yaksa N.V.* Osnovy pedagogichnykh znan : Navch. posib. / N.V. Yaksa. — K. : Znannia, 2007. — 375 p.

Рецензент — академік НАПН України А.Т. Авдієвський

Прийнято до друку — кандидат педагогічних наук, доцент Н.О. Терентьєва (березень 2015)